گزیده شعرهای نزار قبانی

گزیده شعرهای نزار توفیق قبانی، شاعر عاشقانه سرا و مشهور سوری به نام «زنی در من قدم می‌زند» با ترجمه یدا... گودرزی به چاپ چهارم رسید.

این کتاب با نام عربی «امراه تمشی فی داخلی» که برگرفته از شعرهای اوست به فارسی روان در ۱۶۸ صفحه برگردان شده و مجموعه‌ای از آثار عاشقانه، سیاسی و اجتماعی شاعر را دربرمی‌گیرد.

نزار قبانی در عین پیشرو بودن و تلاش برای بیان مضامین و اندیشه‌های امروزین، خویی صوفیانه داشت و به عرفان ایرانی بسیار عشق می‌ورزید. او به مذاهب مختلف، احترام می‌گذاشت و در شعرش از نمادهای شیعی نیز بهره می‌برد.

نزار قبانی در آثارش عشق به اندیشه‌های عطار، مولانا و ابن عربی را نشان می‌دهد و با آن‌که دیپلمات بوده و سال‌ها در کشورهای غربی زیسته اما بر خاستگاه شرقی خود تاکید زیادی دارد.او عاشقانه نویسی را به‌عنوان زمینه سرودن برگزیده اما در لابه‌لای این گفتمان، عقیده و ایده‌های خود را بیان و از دوری انسان‌ها گلایه می‌کند، از استبداد جهان عرب می‌نالد و حاکمان را به باد انتقاد می‌گیرد.در این مجموعه یدالله گودرزی سعی کرده در ترجمه به زبان شاعرانه و ساه نزدیک شود و تازگی در دریافت مضمون شعری را رعایت کند چاپ چهارم کتاب، توسط نشر گویا به بازار عرضه شده است.

جام جم
فرهنگ
CULTURE
۱۱
شنبه ۱۸ شهریور ۱۴۰۲ شماره ۶۵۷۹

با مروری بر ویژه‌برنامه تعزیه «شبیه نور» در پردیس تئاتر تهران بررسی شد

تکیه دائمی؛ آرزوی هنر تعزیه

رضا آشفته
گروه فرهنگ و هنر

اهالی هنر تعزیه همچنان در آرزوی داشتن جایی شبیه به تکیه‌دولت دوره قاجار هستند که بتوانند هنر خود را برای هموطنان و حتی علاقه‌مندان غیرایرانی ارائه کنند و این آرزو به‌زودی در پردیس تئاتر تهران محقق خواهد شد و برگزاری مجالس تعزیه شبیه نور نویدبخش چنین حرکت مهمی در آینده نزدیک خواهد بود.

مجلس حضرت عباس(ع)

دعوت شده‌ام به پردیس تئاتر تهران که در خاوران واقع است، برای دیدن مجلس شبیه حضرت عباس(ع). این برنامه تحت عنوان «شبیه نور» با حضور تعزیه‌خوان‌های صاحب‌نام تهران در ۲۰ شب اجرا و یکی از حرفه‌ای‌ترین گروه‌های محله عودلاجان برای چنین منظوری بر سکوی تعزیه حاضر شده است.

هر شب ساعت ۲۰ تعزیه‌ها اجرا می‌شوند و من زودتر از موعد رسیده‌ام و در ورودی پردیس تئاتر تهران با چای و شربت از عاشقان امام‌حسین(ع) پذیرایی می‌شود و مردم از دور و نزدیک برای دیدن تعزیه‌ها می‌آیند. بنابر گفته مدیر پردیس، بعد از چند شب تعداد تماشاگران نزدیک به هزار نفر شده‌اند و این استقبال عمومی از تعزیه اتفاق خجسته و چشمگیری است. خانواده‌ها اکثر بینندگان هستند که گروه‌گروه به هم می‌پیوندند و به سمت فضای باز مختص تعزیه می‌روند. جایگاه سنتی دورتادور سکوی مرکزی به شکل دوار کشیده شده و در جاهایی هم صندلی نهاده‌اند برای نشستن. یک جایگاه ویژه نیز برای معین‌البکا (همان کارگردان و گرداننده تعزیه) بنابر همان سنت قدیمی‌اش تعریف کرده‌اند و گوشه‌ای هم برای نشستن و نواختن گروه موسیقی در نظر گرفته شده است. گویا در این شب ترافیک مانع به‌موقع رسیدن معین‌البکا شده و بنابراین باید مردم را با موسیقی نگه‌دارند و تماشاگران هم می‌آیند و بر جای‌شان می‌نشینند و منتظر اجرا می‌مانند.

سرانجام معین‌البکا می‌رسد و گروه شبیه‌خوان می‌آید و گروه موسیقی خلاصه‌ای از شبیه حضرت‌عباس(ع) را از بلندگو تعریف می‌کند و این همان ویژگی تعزیه است با آن‌که مردم از داستان‌هایش مطلع‌اند اما هر بار با جاذبه‌ای به دنبال دیدن یک اجرای غم‌انگیز هستند و برای وقایع کربلا و قهرمان‌هایش اشک و اندوه نشان می‌دهند و این همان سوگی است که باید پای تعزیه اتفاق بیفتد و فرقی نمی‌کند که چندمین باری باشد که این شبیه‌ها را دیده باشی، انگار هرگز تکراری نخواهد شد.

اجرایی با بدعت‌های خوب و بد

اجرای حضرت‌عباس(ع) به‌درستی دارد ترسیم می‌شود و شبیه‌خوانان قابلی چه در مقام اولیاخوان و چه در مقام اشقیا به‌درستی در میدان حضور دارند و نقش‌های اصلی قد بلند و برافراشته می‌نمایند و صداهای شش‌دانگ دارند. شبیه حضرت‌عباس(ع) و شمر یک سر و گردن نیز از دیگران بالاتر می‌نمایند و این گزینه درستی برای اجرای این شبیه‌خوانی است و باید که درگیری اصلی بین این دو باشد. شبیه حضرت‌عباس(ع) خوش‌صداست و بر آواز اندوهبار مسلط است و شبیه‌خوان شمر نیز ذکاوت خود را برای تسلط بر موقعیت نمایان می‌سازد که هرچند در دادن امان‌نامه به حضرت‌عباس(ع) ناموفق است و سرآخر در دشت کربلا شهیدش می‌کنند بی‌آن‌که بدانند او آب را برای کودکان امام‌حسین(ع) به دندان گرفته است.

فقط در لحظه‌ای شمر روی سکو جولان می‌دهد و یک امام‌خوان از پایین با او جنگ می‌کند. بنابر توصیه جابر عناصری، استاد مسلم تعزیه سکو برای اولیا باید باشد و اشقیا پایین از آن باید حضور داشته باشند. در ضمن یکی از اشقیا نیزه‌اش را دست چپ گرفته درحالی‌که دو اشقیای دیگر پیشاپیش او نیزه بر دست راست گرفته‌اند و این نیروی تزیینی و سیاهی‌لشکر قدری حضورش ناکوک می‌نماید. به هر تقدیر دیرآمدن معین‌البکا باعث می‌شود او برای پایان ضرباهنگ را تندتر و حتی گوشه‌ای از تعزیه را حذف کند که از لطافت پایانی آن کاسته می‌شود.

تلفیقی از تصویر و تعزیه

ویژه‌برنامه شبیه نور شامل اجرای ۲۰ مجلس تعزیه با تلفیقی از تصاویر ویدئویی بود که در پردیس تئاتر تهران روی صحنه رفت. این تصاویر بدون آن‌که تاثیری منفی بر فرم اجرا بگذارد توانست بر جلوه‌بخشی بر این هنر سنتی بیفزاید. نکته‌ای که بی‌شک می‌تواند با اجرای دقیق به این هنر سنتی کمک کند و شرایطی را برای آن فراهم آورد که با رسانه‌های معاصر همگام شود. نکته دیگری که در این ویژه‌برنامه قابل‌توجه بود حضور تعزیه‌خوانانی شناخته‌شده، همچون استاد مرتضی صفاریان (معین‌البکا و مخالف‌خوان)/ استاد محمود معینی (موافق‌خوان)/ استاد رضا حیدری (موافق‌خوان)/استاد محمد رضایی (موافق‌خوان)/ استاد محمد بخشی‌نیا (مخالف‌خوان)/ استاد ابوالفضل کبابیان (مخالف‌خوان)/ استاد حسن برکتی (مخالف‌خوان)/ استاد عباس صالحی (ترومپت)/ عباس حیدری (ترومپت)/ محمدرضا امینی (مخالف‌خوان)/ شکرا... جعفری (موافق خوان)/ امیر صفری (موافق‌خوان)/ مسعود حجازی‌مهر (مخالف‌خوان)/ مجید ربانی (ترومپت)/ حمزه کاظمی (موافق‌خوان)/ محمدرضا حدادی (موافق‌خوان)/ حسین عقیقی (موافق‌خوان) و جواد مرادی (موافق‌خوان) بود که به اجرای برنامه پرداختند.

مرکز تعزیه

سال‌هاست اهالی هنر تعزیه از نداشتن موزه و مرکزی برای حمایت و اجرای پیوسته تعزیه در یک مکان و جایگاه معتبر دارند انتقاد می‌کنند و هنوز هم پاسخی نگرفته‌اند اما گویا مدیران پردیس تئاتر تهران و سازمان فرهنگی ـ هنری شهرداری تهران بر آن هستند که این آرزو را به‌زودی محقق سازند. در زمان برگزاری مجلس شبیه نور یک خیمه به‌عنوان موزه تعزیه در حاشیه این مراسم راه‌اندازی شده بود که در صورت گسترش تجهیزات و تثبیت مکانی می‌تواند تبدیل به یک موزه ماندگار شود.

شبیه‌خوانی، هنری آوانگارد و پیشرو

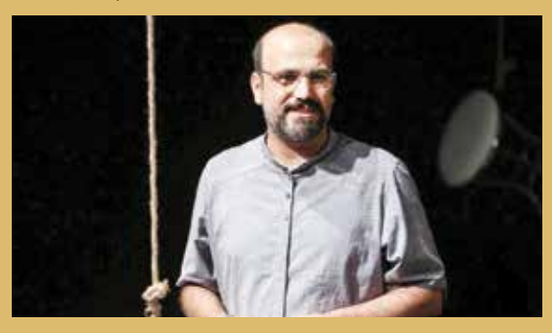

امین اشرفی، رئیس پردیس تئاتر تهران در خصوص ایجاد یک تکیه دائمی در این پردیس به «جام جم» گفت: در تلاش هستیم تا پردیس را به مرکزی شناخته‌شده برای تداوم اجرای نمایش‌های آیینی و سنتی تبدیل کنیم. این اتفاق با تعزیه شبیه نور شروع شده است و امیدواریم طی سال شاهد نمایش‌های دیگر از این نوع باشیم.

وی همچنین در خصوص تفاوت و تشابه نمایش‌های آیینی و سنتی افزود: این دو شاید اشتراکات زیادی در فرم داشته باشند اما تعزیه یا شبیه‌خوانی، هنری به‌شدت آوانگارد و پیشرو است و همین باعث می‌شود در نگاه مدرن و پست‌مدرن جایی برای ارائه و نمایش داشته باشد. تعزیه با باورهای مذهبی مردم ارتباط نزدیکی دارد، بنابراین در ایجاد اشتراکات شبیه‌خوانی با تئاتر و تلفیق هنر سنتی و تکنیک نمایشی مرز باریکی وجود دارد، رعایت این مرز برای از دست ندادن مخاطبان و در کنار آن اضافه‌کردن مخاطبان فنی هنر نمایشی و موسیقی در کنار هم باید آن را رعایت کرد. همچنین باید به این نکته نیز توجه داشت که نباید سنگینی تکنیک و فنون نمایشی زیاد شود که عامه‌فهمی را از شبیه‌خوانی بگیرد. اشرفی همچنین با بیان این‌که هرشب به‌طور متوسط شاهد حضور بیش از ۵۰۰ نفر از مخاطبان تعزیه بودیم، اظهار کرد: تصور ما پیش از اجرای این تعزیه این بود که در طول هفته به‌دلیل این‌که مردم با خستگی ناشی از کار روزانه روبه‌رو هستند مخاطبان کمی داشته باشیم و دو روز پایانی هفته مخاطبان‌مان بیشتر است اما این تصور اشتباه بود، چراکه با گذشت زمان متوجه شدیم این موضوع در علت حضور مردم چندان موثر نیست و علاقه‌مندان این هنر نمایشی ـ مذهبی در هر شرایطی زمان‌بندی خود را برای حضور دارند. به‌طورکلی باید اذعان کرد اجرای ۲۰ شب مجلس تعزیه به‌نوعی فرصتی شد برای تبلیغات دهان به‌دهان تا مردم، اعضای خانواده، دوستان و آشنایان‌شان را به تماشای تعزیه توصیه یا دعوت کنند. اگرچه در معرفی تعزیه شبیه نور نمی‌توان از نقش رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی به‌سادگی گذشت و حمایت مدیران این رسانه‌ها کمک بزرگی در معرفی و حمایت از این هنر و نمایش آیینی ـ مذهبی نزد مردم است. وی تأکید کرد: با هدف افزایش جذابیت تماشای تعزیه شبیه نور، ضمن تاکید بر سنتی بودن این هنر نمایشی، سعی کردیم در اجرای آن از کمی تنوع، نوآوری در فرم و استفاده از تکنولوژی‌های روز بهره ببریم به گونه‌ای که در اصالت تعزیه‌خوانی تغییری ایجاد نشود. با این‌که اجرای تعزیه شبیه نور در نوع خود اولین تجربه این مکان هنری بود، اما با عنایت اهل‌بیت(ع) و حضور مردم از استقبال خوبی برخوردار شد. همین موضوع ما را درخصوص اجرای این سبک از نمایش‌ها و همچنین اختصاص مکان مشخص به این هنر و نمایش آیینی ـ مذهبی به‌عنوان یک پاتوق امیدوارتر کرد. از رادیونمایش هم تشکر می‌کنم که طی ۲۰ شب این برنامه را برای مخاطبان رادیو پوشش کامل داده و پخش کرده است. اشرفی در پایان گفت: تلاش می‌کنیم با تبیین برنامه‌های متفاوت در این مجموعه، پیشرفت قابل‌ملاحظه‌ای را شاهد باشیم و بتوانیم با حرکتی مداوم و پیوسته این مجموعه را به جایگاه واقعی آن نزدیک کنیم.

درگذشت هنرمند «آتش به اختیار» مقاومت

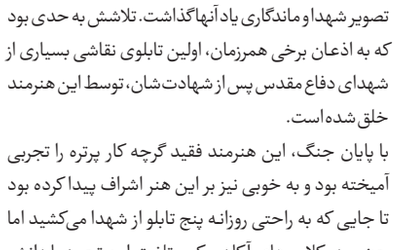

همزمان با ایام اربعین حسینی، خبر درگذشت یک نقاش مخابره شد که شاید مهمترین ویژگی‌اش ذوب شدن در فرهنگ کربلا و واژگان الهی برآمده از آن همچون مقاومت و آزادگی بود. هنرمندی که همواره خود را در این عرصه آتش به اختیار می‌دانست.

محمد اسدی جوزانی، طراح و نقاش انقلابی پس از سال‌ها تلاش برای زنده نگاه داشتن یاد و خاطره شهدا در ۵۶ سالگی به دیار حق شتافت. او متولد سال ۱۳۴۶ از شهرری بود. در آوان جوانی و در حالی که ۱۷ سال بیشتر نداشت تحصیل را رها کرد و برای دفاع از آرمان‌های انقلاب به جبهه‌های نبرد رفت. دو سال در خط مقدم جبهه بود که به امر فرمانده لشکر محمد رسول ا...(ص) ۶ ماه به پشت جبهه مأمور شد تا در بخش تبلیغات فعالیت کند..

در آنجا بود که برای اولین بار با پرتره‌نگاری از شهدا آشنا شد. خودش در اینباره می‌گفت: «سال ۶۳ بود که یک بار تازه از جبهه آمده بودم و دیدم بچه‌های گروه تبلیغات مشغول کشیدن نقاشی شهدا هستند. خیلی علاقه‌مند شدم این کار را انجام بدهم. به من گفتند اگر بتوانی در طول سه ماه با وسایلی که در اختیارت قرار می‌دهیم نقاشی را تحویل بدهی مشکلی برای همکاری نیست. من هم قبول کردم. خیلی دوست داشتم چهره شهدا را بکشم» و به این ترتیب او تمام تمرکزش را برای طراحی تصویر شهدا و ماندگاری یاد آنها گذاشت. تلاشش به حدی بود که به اذعان برخی همرزمان، اولین تابلوی نقاشی بسیاری از شهدای دفاع مقدس پس از شهادت‌شان، توسط این هنرمند خلق شده است.

با پایان جنگ، این هنرمند فقید گرچه کار پرتره را تجربی آمیخته بود و به خوبی نیز بر این هنر اشراف پیدا کرده بود تا جایی که به راحتی روزانه پنج تابلو از شهدا می‌کشید اما حضور در کلاس‌های آکادمیک و تلفیق این تجربه با دانش نقاشی را الزامی می‌دانست همین مساله هم او را به سمت درس و تحصیل برد تا لیسانس نقاشی و فوق لیسانس نقاشی را در دانشگاه تربیت مدرس خواند.

اسدی جوزانی پس از پایان تحصیلات آکادمیک، با وجودی که این احتمال می‌رفت که نیاز است گرایشش را به سبکی به جز پرتره تغییر دهد اما نه تنها هرگز از ادای دین به شهدا فاصله نگرفت بلکه از یک‌سو از ادغام تجربیات عملی و تئوری تکنیک آبرنگ را به عنوان یک ایده نو برای پرتره‌نگاری انتخاب کرد. تکنیکی که به گفته خودش حسی و روحی بود: «برای نقاشی شهدا از تکنیک آبرنگ برای نقاشی استفاده کردم، چون حسی و روحی است. از آنجا که خود شهدا روحیه معنوی دارند، تلاش کردم بتوانم این حالت معنوی شهدا را روی کاغذ نیز به ثبت برسانم. کار با آبرنگ مشکل‌تر است ولی با آن بهتر می‌توان چهره شهدا را نقاشی کرد». و از سوی دیگر با گستره فعالیتش را از تمرکز بر شهدای ملی، شهدای عرصه مقاومت گستراند.

طراحی تصویر شهید سلیمانی فرمانده دلیر سپاه قدس پس از شهادت، عماد مغنیه فرمانده نظامی حزبا... و نیز طراحی پرتره ابراهیم یعقوب زکزاکی رهبر شیعیان نیجریه که پس از انتشار بیش از دو میلیون بازدید کننده داشت، از جمله ماندگارترین پرتره‌های بین‌المللی او بودند. پرتره‌هایی بدون سفارش سازمانی که با هدف اطاعت از تاکیدات رهبرمعظم انقلاب مبنی بر آتش به اختیار بودن انجام می‌گرفت: «آقا می‌فرماید که آتش به اختیار باشید و آتش به اختیار برای هنرمند این است که از موقعیت فضای سیاسی که به عنوان مثال برای خط مقاومت اتفاق می‌افتد کاری انجام دهد که تاثیرگذار باشد.»

معرفی بازی‌های نمایشی جشنواره آیینی و سنتی

هیأت داوران بخش «معرکه‌ها، آیین‌ها و بازی‌های نمایشی» بیست و یکمین جشنواره نمایش‌های آیینی و سنتی، ۱۵ اثر را برای حضور در این رویداد معرفی کرد.

بر این اساس، آثاری چون «عروس خروس» حمیدرضا قزلباش، «یاریار» مرتضی اسدی مرام و حسین نادری، «رسم هیش» ابوذر رحیمی شهواری، «بیست چهل» سام مصطفایی، «بهیک بازنه» علی قاضی، «چمچه گلین» حامد ترابی، «تکمچی لر» سیدرضی راستگویی، «ک ژه وان» عرفان زندی، «کل ووجور» جهانشاد زراعت، «آرش امروز» رضا گله‌داری، «عروس ایل» رضا رفیعی، «چارودار» پویا کریمی دردشتی، «نهام» علی سنامیری، «حنابندان» رضا فقیهی و «لافن بازی» جمشید حسین زاده در این بخش از جشنواره اجرا خواهند شد.

بیست و یکمین جشنواره بین‌المللی نمایش‌های آیینی و سنتی با دبیری احمد جولایی، مهر امسال برگزار خواهد شد و استان چهارمحال و بختیاری و شهرکرد، میزبان بخش «معرکه‌ها، آیین‌ها و بازی‌های نمایشی» این دوره از جشنواره خواهد بود.

نمایش هیدن به تئاتر شهر برگشت

نمایش هیدن (HIDDEN) به کارگردانی کوروش شاهونه به دلیل استقبال مخاطبان و به طور محدود در تالار قشقایی به صحنه می‌رود.

این نمایش به نویسندگی ریحانه رضی و کوروش شاهونه، طراحی و کارگردانی کوروش شاهونه و تهیه‌کنندگی سجاد افشاریان، دور دوم اجراهای خود را از ۲۷ شهریور در سالن قشقایی تئاتر شهر آغاز خواهد کرد.

این نمایش که دور اول اجرایش را از ۲۷ تیر در تالار قشقایی تئاتر شهر آغاز کرده بود، ۴۹ بار روی صحنه رفت و با استقبال مخاطبان و منتقدان تئاتر روبه‌رو شد.

حمید رحیمی، ریحانه رضی، عطا عمرانی، آیت بی‌غم، فرناز حسین‌مردی و مبینا هداوندخانی، بازیگران این اثر نمایشی هستند که هرشب در ساعت‌های ۱۸ و ۲۰ روی صحنه خواهد رفت. در توضیح نمایش هیدن آمده است: انسان‌های بینایی که حقیقت را کتمان می‌کنند، نابینا هستند. هیدن بعد از نمایش «مانستر» دومین تجربه همکاری مشترک سجاد افشاریان و کوروش شاهونه در تئاتر است.

علاقه‌مندان برای تهیه بلیت روزهای نخست این اجرا می‌توانند به سایت تیوال مراجعه کنند.

غوغای سازها در «سوگ شفق»

اجرای مناسبتی ـ مذهبی «سوگ شفق» با همراهی ارکستر بزرگ به رهبری عرفان وکیلی در پنج پرده و با خوانندگی مجتبی عسگری(امام حسین (ع))، هادی فیض‌آبادی حضرت عباس(ع))، سید محسن حسینی (جناب حر)، امیرحسین سمیعی (عمر بن سعد)، محمدرضا صفی (شمر) و ستار روزبه (ابلیس)و آهنگسازی میلاد آقایی به صحنه رفتند. این در حالی است که تمام پرده‌های اجرای سوگ شفق، با نقاشی امیرمحمد سرمدی و با نظارت حسن روح‌الامین همراه است که به صورت موشن‌گرافی به نمایش درمی‌آیند. اجرایسوگ شفق که در روزهای ۱۶و ۱۷ شهریوررروی صحنه رفت، فردا ۱۹ شهریور، ساعت ۱۹و۳۰ دقیقه به صحنه خواهد رفت و علاقه‌مندان می‌توانند برای رزرو بلیت رایگان به سامانه miladticket.com مراجعه کنند.